

LA REVISTA ESCOLAR COM A EINA DIDÀCTICA. UNA EXPERIÈNCIA

per RAMON BASSA

L'experiència que es narra en aquestes línies va tenir lloc amb 34 alumnes d'una classe de 4t-5è d'E. G. B. (resultat de barrejar l'excés de matrícula dels dos nivells esmentats) en un col·legi Estatal de la barriada de Son Gotleu a la Ciutat de Mallorca.

1. ELS OBJECTIUS INICIALS

La confecció d'una revista va néixer de les reflexions o intents de donar resposta a algunes qüestions que se me presentaven davant el panorama social i educatiu concret de la classe amb la que me trobava: com acostar el llenguatge als aspectes de la vida dels nins i nines? amb quins instruments didàctics? el fet de tenir nins de dues edats diferents pot afavorir o dificultar l'expressió lingüística i el ritme de la classe? podien utilitzar-se aspectes de les Tècniques Freinet adaptant-les a les circumstàncies concretes?

Sols la pràctica escolar podia disipar els meus dubtes i desassossecs. Fou així com l'experiència del resultat positiu conseguit en dues altres escoles estatals en les que havia exercit, i en les que els nins havien escrit i publicat els seus propis texts escrits, em decidí a animar als al·lots i al·lotes a escriure algunes històries sobre aconteixements reals o sobre fets fantàstics que se les hi ocorreguessin.

Als primers nins que acudiren amb les seves històries, les hi vaig demanar: vos agradaria llegir-les als vostres companys? , rapidament respongueren afirmativament. El passar a contar els nins històries fantàstiques en les quals intervenien bastantes vegades com a protagonistes els propis amics de la classe, va servir per animar l'horabaixa setmanal dedicat només a aquesta lectura, al mateix temps que encoretjava a nins menys dotats o indecisos, a escriure i expressar els seus sentiments i idees.

2. LA BASE MATERIAL I TECNICA DE LA REVISTA

La nostra senzilla revista s'imprimia cada dos mesos —per la qual cosa en tot el curs escolar s'arribaren a publicar cinc números—, d'una dotzena de pàgines cada una d'elles, i amb una tirada de quaranta exemplars: un per a cada membre de la classe, un per a intercanvi amb els nins de l'Escola Unitària de Deià, i els tres o quatre sobrants per a la biblioteca de la classe.

La tècnica d'impressió utilitzada ja no era la gelatina de glicerina, sinó la màquina d'esperit comprada per l'escola, i que permet una gran facilitat, rapidesa i nitidesa en la reproducció dels texts, en color lila. Els fols també acostumaven a sortir del material fungible de la classe.

La revista bàsicament constava de tres o quatre grans apartats que s'intercalaven, ampliaven i ordenaven segons l'extensió i característica dels texts: la d'*històries*, reals o inventades; la de *rimes o poesies* inventades, la d'*entreteniments* (amb endevinalles, "travallengües" recollits, alguna cançó, etc.).

En la confecció de la revista sols participava la nostra classe de 4^t - 5e nivells, de les dotze que hi havia al col·legi.

3. LA BASE ORGANITZATIVA DE LA REVISTA LA SEVA INFLUENCIA EN EL RITME DE LA CLASSE

Fer i imprimir una revista no és solament una labor lingüística, sinó que també i principalment, entenc —i enten el Moviment Freinet— és el fruit d'una determinada organització de la classe que s'acosti a la vida dels infants.

Per tant realitzar uns texts més o menys lliures i imprimir-los, requeria una organització i funcionament de la classe que permetès la màxima participació possible donada la línia general del centre en el que estava comprés el nostre curs.

Per això vaig suggerir la conveniència d'unes persones que imprimissin la revista, que organitzassin la lectura i discussió dels texts davant la classe, que solucionassin els petits problemes que havien sorgit sobre qui o quins devien manetjar la màquina d'esperit, sobre els possibles abusos al no respectar l'ordre de presentació dels escrits per part d'alguns nins, etc. La pròpia dinàmica exigia una organització i així sorgí en la revisió feta a l'assemblea setmanal els càrrecs o funcions d'impressors, els delegats de la classe i el secretari-a podien

ocupar-se d'anotar els temes i escrits en la pissarra i coordinar la seva presentació i votació.

En una altra assemblea vàrem veure la necessitat de corregir els errors d'ortografia, les repeticions de paraules, etc., que en algunes fulles eren més notories i abundants, i que havia motivat comentaris contraris per part dels nins més adelantats en ortografia.

La correcció en la pissarra dels texts donada la desigualtat de coneixements en els infants de la classe, a vegades, produïa un cert cansanci en el més retrassat lingüísticament. La creació d'uns encarregats de correcció o correctors, que contaven amb la meua ajuda, possibilitava una major agilitat al passar a convertir-se en un treball en petit grup dels errors ortogràfics o gramaticals.

Així, idò a l'aparició del segon número de la revista contàvem ja amb un equip de redacció o *Consell de revista* format per:

els *impressors*
els *correctors*
els dos *delegats de classe*
el *secretari-a de la classe*.

Els dits càrrecs eren votats per papereta secreta i amb escrutini públic a la pissarra. Els propis infants decidiren la duració dels càrrecs en un mes, així com el títol de la revista "Separa tus dientes y ríe", i l'elecció per votació dels dibuixos de la portada i contraportada de cada número.

Els texts després de llegits per ordre d'inscripció en la pissarra, baix de la supervisió del delegat de la classe, eren votats. Si hi havia gran abundància de texts es seguia el criteri d'imprimir els que tenien la meitat més un dels vots de la classe, en cas contrari s'imprimien tots. El secretari o secretària s'encarregaven d'anotar cada setmana els títols amb el resultat de les votacions en els papers que guardava dins la carpeta de Secretaria.

4. VALORACIO D'UN ANY D'AQUESTA EXPERIENCIA

La valoració final de la creació d'una revista a la classe *acompanyada de la seva corresponent organització*, té aspectes positius per a mi, ja que permet:

a. Fomentar el gust per escriure per tal de contar unes determinades coses per part d'uns nins no acostumats a fer-ho.

b. Donar una utilitat pràctica a l'us de la llengua escrita.

c. Crear un clima de cooperació i comunicació entre infants, en aquest cas d'edats a nivells diferents.

d. Servir de descarga terapèutica, ja que per una part serveix per suavitzar en un joc literari l'agressivitat, i per altra part pot posar a llum situacions inconscients.

e. Fa valorar la necessitat d'autoorganitzar-se per tal de respectar els drets a expressar-se de tots els infants de la classe.

f. El mestre pot passar a realitzar un paper de coordinador-animador, en funció més que de l'autoritat, dels coneixements tècnics de determinades activitats.

g. La revista permet fixar per escrit moments determinats de la vida dels infants o d'aconteixements.

h. Es un element que posa en contacte l'escola i l'exterior, primer arribant a altres amics, als pares, i intercanviant-se amb una altra escola. (En el nostre cas amb l'Escola Unitària de Deià).

De totes les maneres, cal recordar, com deia Freinet que "un diari escolar no està, ni pot estar, ni ha d'estar al servei d'una pedagogia escolàstica capaç de minimitzar-se els guanys, sinó d'acord amb una educació que *mitjançant la vida prepara per a la vida*.¹

¹ FREINET, C. *El diari escolar*. Barcelona. Ed. Laia, 1974. p. 83.

Juntament amb el desenrotllament d'aquesta experiència es manifestaren algunes qüestions que per a mí comprenen o formen part de tot el procés de l'ensenyament: Quin paper ha de jugar el mestre? A on comença l'espontaneïtat del nin i a on les influències socials? Com lligar la lliure expressió a una qualitat i avenç en els continguts de l'ensenyament? Com donar continuïtat a les activitats menys esclerotitzades?

Aquests interrogants i molts d'altres més sorgiren pel fet de que vaig trobar als nins molt condicionats per seu medi ambient, tant social com familiar, i inclús pels medis de difusió.

Es podia correr el perill de que els texts lliures no fossin tal cosa, sinó una grollera còpia o narració de pel·lícules, dibuixos animats o personatges vists per la TV, per això vaig haver de proposar una espècie de pacte consistent en que les històries copiades o els dibuixos de les portades no originals no es podrien imprimir, ja que totes les històries havien de ser *inventades* pels propis infants. Si bé el fet és o pot ser una certa imposició i un esforç difícil de superar, vaig entendre que *lliure expressió* no podia significar per a mí com a educador, continuar fomentant la monotonia, la còpia banal i l'esperit passiu-receptor propi de certs programes televisius per posar un exemple, sinó que la creativitat passava per una exigència mínima de transformació i utilització dels elements amb els quals el nin es troba cada dia.

